

Raadsvergadering	
Volgnummer	113-2017
Onderwerp	Bedrijfsplan begraafplaats Tongerseweg
Programmanummer	13 Beheer openbare ruimte
Registratienummer	2017-37550
Collegevergadering	14 november 2017
Portefeuillehouder	André Willems
Organisatieonderdeel	BO Ruimte
Behandelend ambtenaar	Erik Kaptein, telefoonnummer: 043-350 4590 of 06-27850760 e-mail: erik.kaptein@maastricht.nl
Bijlagen	bijlage 1 Raadsbesluit bijlage 2 Bedrijfsplan begraafplaats Tongerseweg

AAN DE GEMEENTERAAD

Samenvatting

Het college van B&W heeft het bedrijfsplan vastgesteld voor een toekomstbestendige begraafplaats aan de Tongerseweg. Op basis van het bedrijfsplan zal de komende 5 jaar worden gewerkt aan de omvorming tot een multifunctioneel rouw- en gedenkpark. Tevens krijgt de begraafplaats een kwaliteitsimpuls waarbij achterstallig onderhoud aan groenvoorzieningen en paden wordt weggewerkt. De raad wordt gevraagd om de benodigde investering hiervoor goed te keuren.

Hiervoor worden o.a. de volgende maatregelen uitgevoerd:

- de omvorming en renovatie van paden en groenvoorzieningen;
- verbetering informatievoorziening en bewegwijzering;
- uitbreiding van de begraafplaats voor de as bestemming van het nieuwe crematorium;
- uitbreiding voor nieuwe Islamitische - en Armeense graven;
- de aanleg van een herdenkingsbos.

Daarbij zal de begraafplaats een meer natuurlijk karakter krijgen en vaker opengesteld worden voor (gepaste) evenementen, zoals kunsttoepassingen en culturele activiteiten.

Beslispunt:

1. Aan de gemeenteraad wordt gevraagd om op basis van het nieuwe bedrijfsplan voor de begraafplaats Tongerseweg € 955.000,- te voteren waarvan € 620.000 t.b.v. omvorming en het wegwerken van achterstallig onderhoud en € 335.000 t.b.v. vergroting productenaanbod.

1. **Aanleiding, bevoegdheden en context.**

In de afgelopen decennia is er een sterke terugloop van het aantal ter aarde bestellingen geconstateerd en is het negatief financieel resultaat op de begroting van de algemene begraafplaats een terugkerend punt van discussie. Het merendeel (ruim 70%) van alle uitvaarten vindt tegenwoordig plaats via crematie en dit percentage neemt nog steeds toe. Deze trend zet de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaats onder druk, omdat het areaal voor traditioneel begraven ondertussen veel te groot blijkt. Onderzoek wijst uit dat in de nabije toekomst met bijna de helft van het huidig oppervlak en van het aantal graven kan worden volstaan. Ook het feit dat de begraafplaats een rijksmonumentale en dus beschermde status heeft, werkt kostenverhoging in de hand. Doordat de onderhoudskosten zwaar op de exploitatie drukken, zijn veel grootschalige onderhoudstaken in de afgelopen jaren uitgesteld. Zo zijn grote delen van de paden en het bomenbestand aan vervanging toe. Deze situatie veroorzaakt een zichzelf versterkende neerwaartse spiraal die leidt tot kapitaalvernietiging. Niets doen is geen optie. De situatie vraagt urgent om ingrijpen om de teloorgang van de bijzondere ruimtelijke kwaliteit en unieke cultuurhistorie te stoppen en het tij te keren. De gemeentelijke begraafplaats levert momenteel maar een beperkt aantal producten, terwijl de wensen op de uitvaartmarkt steeds meer divers worden. Enkele andere particuliere begraafplaatsen in Maastricht met een diverser aanbod kunnen wel kostendekkend worden geëxploiteerd. De begraafplaats moet zich voorbereiden op een uitbreiding van het producten- en dienstenpakket om tegemoet te komen aan de wensen van de burgers. Bovendien moet er met de verwachte komst van een eerste crematorium in Maastricht voorkomen worden dat behalve de verminderde inkomsten uit “traditionele” begrafenissen nu ook de as bijzettingen op de Tongerseweg verder zullen teruglopen.

Naar aanleiding van de urgente problemen heeft het college besloten om een bedrijfsplan op te stellen met als doel om te komen tot een levensvatbare en toekomstbestendige begraafplaats.

Daarin zijn financieel onderbouwde maatregelen geformuleerd die op termijn moeten leiden tot een toekomstbestendige begraafplaats.

2. Gewenste situatie.

Op basis van eerder geformuleerde beleidsuitgangspunten heeft het college een nieuw bedrijfsplan opgesteld. Buiten het feit dat dit bedrijfsplan een aantal verbeterpunten beschrijft, is er ook een analyse uitgevoerd naar de levensvatbaarheid van de begraafplaats. Op basis van de bedrijfsscan en een aantal onderzoeken is gebleken dat het moeilijk is en blijft om te komen tot een volledig kostendekkende begraafplaats. Dit heeft te maken met het historisch karakter van de begraafplaats, de omvang van het areaal voor traditioneel begraven, de huidige formatie en de verandering rondom de wijze van begraven. Daardoor is er een te smalle basis voor een duurzame levensvatbare exploitatie. In het kader van het bedrijfsplan is er gezocht naar mogelijkheden om deze smalle basis om te buigen naar een meer solide basis. Om de exploitatie gezonder te maken dienen de onderhoudskosten te worden verlaagd en de inkomsten te worden verhoogd. Dit wordt bewerkstelligd door de traditionele begraafplaats om te vormen tot een multifunctioneel rouw- en gedenkpark dat beter aansluit op de vragen uit de markt.

Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar het bijgevoegd bedrijfsplan. Uitgangspunt is de begraafplaats om te vormen tot multifunctioneel rouw- en gedenkpark. De maatregelen die hierbij van toepassing zijn, kunnen als volgt worden samengevat:

- Behouden van het monumentaal gedeelte;
- gefaseerd verkleinen van het areaal reguliere graven;
- het versterken van het natuurlijk karakter door toevoeging van de nieuwe functies 'herdenkingsbos' en 'natuurlijk' begraven;
- versterken van het openbaar karakter, cq. de publieke functie van wijkpark;
- accommoderen van passende culturele activiteiten en evenementen;
- wegwerken van het achterstallig onderhoud van de paden- en groenstructuur;
- verbeteren van de informatievoorziening en bewegwijzering;
- uitbreiden van de strooiweide en de mogelijkheden voor asbijzettingen;
- het toevoegen van grafvelden voor de Islamitische - en Armeense geloofsgemeenschap;
- het omvormen van groenvoorzieningen om de onderhoudskosten te verminderen;

- het optimaliseren van de bedrijfsvoering bij een blijvend aantal fte's;
- en het - vooralsnog - niet verhogen van de begraafarieven tot en met 2022.

Het wegwerken van achterstallig onderhoud en de omvorming naar een rouw- en gedenkpark vraagt een onrendabele investering van € 620.000,-. Om de maatregelen te kunnen uitvoeren wordt de raad gevraagd om het in de begroting gereserveerde krediet van € 620.000,- te voteren. Daarnaast is het noodzakelijk om het bestemmingsplan aan te passen. Hiervoor zal de procedure worden gestart.

3. Argumenten.

1. Het bedrijfsplan - op basis van eerder vastgestelde beleidsuitgangspunten - biedt een kader voor een betere bedrijfsvoering en meer gedifferentieerd beheer, afgestemd op de toekomstige wensen en behoeften van de burgers van Maastricht.
2. De investeringen zijn noodzakelijk voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud, de omvorming en vervanging van het groen en de uitbreiding van producten en dienstverlening. Gezamenlijk maken die de exploitatie van de begraafplaats weer (financieel) gezonder.
3. De uitbreiding en bijkomende bestemmingsaanpassing is noodzakelijk om het aangrenzend deel van de begraafplaats met de functie van openbaar groen/agrarisch te wijzigen in die van begraafplaats. Hiermee wordt extra ruimte gecreëerd voor nieuwe as bestemmingen, kindergraven, Moslimgraven, Armeense graven en een algemeen Herdenkingsbos. De laatste twee voorzien in een bestaande behoefte binnen de (EU)regio Maastricht en zullen een positief effect hebben op de exploitatie.

4. Alternatieven.

In het kader van de wet op de lijkbezorging heeft de gemeente de verplichting om tenminste één gemeentelijke begraafplaats te exploiteren. Van de twee oorspronkelijke gemeentelijke begraafplaatsen Heer en Tongerseweg is alleen de Tongerseweg in exploitatie bij de gemeente Maastricht. De begraafplaats Heer is langdurig in erfpacht uitgegeven.

Er zijn de afgelopen periode verschillende initiatieven genomen om te onderzoeken in hoeverre andere partijen in opdracht van de gemeente de begraafplaats wilden exploiteren. Dat is niet gelukt.

5. Financiën.

De grootse opgave ligt in het wegwerken van achterstallig onderhoud, investeringen ten behoeve van de vergroting productenaanbod en een publieksvriendelijkere inrichting.

Door het omvormen van het bestaande, arbeidsintensieve, groenareaal naar minder intensief onderhouden areaal zullen de onderhoudskosten naar verwachting dalen. Om dit mogelijk te maken dient het bestaande groenareaal te worden omgevormd. Een meer efficiënte inrichting van de begraafplaats blijft echter moeilijk omdat op de begraafplaats een overcapaciteit aan graven aanwezig is (dit betreft bijna de helft van de 14.000 graven). Het op termijn inbreiden van dit areaal kan een forse kostenbesparing opleveren maar is tegelijkertijd een gevoelig onderwerp, omdat grafvelden gesloten dienen te worden. Het forceren van inbreiding is geen optie omdat de grafrechten op sommige plaatsen verleend zijn over een tijdsbestek van 20 jaar.

De toekomstige exploitatie laat als gevolg van de investeringen een lichte groei van omzet en resultaat zien. Op basis van de rekening van 2016 en 2017 en de begroting van 2018 is een doorkijk gemaakt voor de periode 2019 tot en met 2021. Daaruit blijkt dat na een tijdelijke verhoging van de onderhoudskosten na aanleg van de nieuwe groenvoorzieningen, de nieuwe producten begraven, as verstrooiing en herdenkingsbos voor een licht positief resultaat zorgen. Daarbij wordt opgemerkt dat dit afhankelijk is van ontwikkelingen op de markt.

Ter uitvoering van de maatregelen uit het bedrijfsplan zullen onderstaande investeringen van in totaal € 620.000,- (incl. btw.) worden gedaan:

Investerings:

- Aanleg van extensief te beheren gras (inzaaien/recoveren)	€ 52.000
- Asfalteren van paden, aanbrengen nieuwe slijtlagen/asfalt	€ 299.000
- Vervanging van kapot en versleten meubilair	€ 12.500
- Bewegwijzering: vakaanduiding en algemene bewegwijzering	€ 41.500
- Watertappunten: vijf extra tappunten	€ 45.000

Renovatie / herstel:

- Herstel bomenstructuur/coniferenaanplant grafvlakken	€ 75.000

- Vervanging coniferensingel zijde Javastraat door loofbomen	€ 25.000
- Vervanging hagen/afrostering	€ 35.000
- Herstel/vernieuwing buitenafrostering	€ 35.000

Totaal (incl. btw) € 620.000.

De gemeenteraad wordt gevraagd om dit (in de begroting gereserveerde) krediet te voteren.

Daarnaast zal het productenaanbod worden uitgebreid. Hiervoor zijn de onderstaande investeringen nodig van ten hoogste € 335.000, incl. btw.

- Nieuwe entree Planetenhof, halfverhard parkeerterrein	€ 45.000
- Herdenkingsbos (nieuwe haag/afrostering, gedenkplek, strooiveld)	€ 150.000
- Omvorming natuurlijk begraven	€ 20.000
- Aanpassing fietspad Trichterbaan	€ 20.000
- Nieuwe uitbreiding Islamitische begraafplaats	€ 40.000
- Herinrichting vakken tbv. graven Armeense gemeenschap	€ 25.000
- Verbetering Engelen/kindergrafveld	€ 10.000
- Aanleg paden voor urnengraven	€ 25.000
- Buitenruimte Paviljoen/House of Transition	(subsidie)

Totaal (incl.btw) € 335.000

Bovenstaande investering van € 335.000 is (met uitzondering van het House of Transition, waarvoor subsidie is aangevraagd) rendabel en wordt op termijn terugverdiend; op basis van 20 jaar afschrijving en 0,5% rente bedragen de kapitaallasten op jaarbasis € 17.643,- .

Resumerend kan gesteld worden dat door de voorgestelde maatregelen en de extra inkomsten uit de nieuwe product-marktcombinaties de exploitatie vanaf 2019 voorzichtig positief is, onder voorbehoud van ontwikkelingen op de markt.

6. Vervolg.

Na de kredietvoting en aanpassing van het bestemmingsplan zal worden gestart met de omvorming en vervanging van de groenvoorzieningen, het vernieuwen van de paden en het verbeteren van de (digitale) informatievoorziening op de begraafplaats. Daarna volgen de uitbreiding/verbetering van bestaande producten (moslimgraven, kindergraven en strooiweide) en aanleg van nieuwe onderdelen (herdenkingsbos en Armeense graven). Voor het doorvoeren van een nieuw beheerregiem wordt met een periode van drie jaar gerekend. Het saneren van de overbodige graf ruimten vergt een tijdsbestek van 15 tot 20 jaar. De aanbesteding van de werkzaamheden zal voornamelijk in 2018 plaats vinden volgens de daarvoor geldende richtlijnen. In 2020 zal de uitvoering van het nieuwe bedrijfsplan worden geëvalueerd.

7. Participatie

Op 5 april 2016 heeft er een stadsronde aangaande de begraafplaats plaatsgevonden. Tijdens deze stadsronde zijn de uitgangspunten besproken met raadsleden in het bijzijn van uitvaartondernemers. Daarna is de Raad middels twee Raadsinformatiebrieven op 4 oktober 2016 en 21 maart 2017 geïnformeerd over het procesverloop. Tevens zijn belanghebbenden en uitvaartondernemers betrokken geweest bij de voorbereiding van dit proces.

Burgemeester en Wethouders van Maastricht,
De Secretaris,   De Burgemeester,
P.J. Buijtels.   J.M. Penn-te Strake.

Bijlage 1.

DE RAAD DER GEMEENTE MAASTRICHT,

gezien het voorstel van Burgemeester en Wethouders d.d. 14 november 2017, organisatieonderdeel BO Ruimte, no. 2017-37550;

BESLUIT:

om op basis van het nieuwe bedrijfsplan voor de begraafplaats Tongerseweg € 955.000,- te voteren waarvan € 620.000 t.b.v. omvorming en het wegwerken van achterstallig onderhoud en € 335.000 t.b.v. vergroting productenaanbod.

Aldus besloten door de raad der gemeente Maastricht in zijn openbare vergadering van
de griffier, de voorzitter,

Raadsbesluit